

Handläggare
Stefan Hagdahl
Telefon: 08-508 31320**Till**
Kulturnämnden
2018-11-16

Nedläggning av snubbelstenar i Stockholm till minne av förintelsens offer. Svar på skrivelse från Forum för levande historia m.fl.

Förslag till beslut

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden beslutar:

- att ge förvaltningen fortsatt uppdrag att verka för att projektet med fyra s.k. snubbelstenar genomförs enligt förvaltningens förslag
- att överlämna beslutet till trafiknämnden för kännedom

Robert Olsson
KulturdirektörMårten Castenfors
Avdelningschef
Liljevalchs konsthall

Sammanfattning

I skrivelsen till kulturnämnden daterad 2018-10-05 ansöker Forum för levande historia m.fl. om att lägga ner fyra s.k. snubbelstenar i Stockholms city. En snubbelsten är en gatstensliknande plakett av brons som kortfattat redovisar ett människoöde med anledning av nazisternas fördrivning och förintelse mellan 1933-1945. Det beskrivna människoödet har anknytning till en specifik plats där snubbelstenen placeras. Avsikten med de snubbelstenarna är att visuellt ”snubbla”, uppmärksamma, och få vetskap om det som skett.

Förvaltningen föreslår att projektet genomförs med förbehåll att texten omformas så att den på ett rättvisande sätt speglar Sveriges inblandning. På så sätt blir snubbelstenarna relevanta även här i Stockholm. Sverige stod genom neutraliteten utanför de direkta krigshändelserna. De direkta förföljelserna och deportationerna av människor förekom inte här jämfört med de länder som var styrda, ockuperade eller invaderade av nazisterna.

Underlag för beslut

Underlag för beslutet är skrivelsen till kulturnämnden daterad 2018-10-05 där Isak Reichel från Judiska församlingen, Tommy Ringart från Föreningen förintelsens överlevande och Ingrid Lomfors, överintendent vid Forum för levande historia ansöker om tillstånd att lägga ner fyra s.k. snubbelstenar i Stockholm city. (se bilaga 1).

Ärendet

Författarna till skrivelsen ansöker hos kulturnämnden om tillstånd att lägga ner fyra s.k. snubbelstenar i Stockholm city. Syftet med detta är att uppmärksamma personer som haft anknytning till specifika adresser i Stockholm och som senare fördrevs eller förintades av nazisterna under 1933-1945.

Ärendet omfattar utplacering av snubbelstenar på trottoaren utanför fyra adresser i Stockholm. Adresserna är Drottninggatan 48, Kungsholmstorg 6, Gumshornsgatan 6 samt Apelbergsgatan 36. Önskemålet från förslagsställarna är att detta kan vara genomfört till juni 2019.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Stockholm konst genom inledande samråd med förslagsställarna via Forum för levande historia och trafikkontoret i Stockholm stad.

Ytterligare utredningar i ärendet kvarstår för att säkra projektets genomförbarhet, där förankring och bearbetning av textinnehållet tillsammans med konstnären samt ytterligare samråd och godkännande av respektive berörd fackförvaltning behöver göras.

Bakgrund och syfte

Idén till snubbelstenarna (Stolpersteine) fick konstnären Gunter Demnig 1993. Den presenterades vid en utställning i Köln 1994 och är utförd som en multipel (ett konstverk tänkt att reproduceras i en upplaga). En snubbelsten är en gatstensliknande plakett av brons som kortfattat redovisar ett människoöde med anledning av nazisternas fördrivning eller förintelse mellan 1933-1945. Över 50 000 sådana stenar har på initiativ av konstnären Gunter Demnig placerats i 17 europeiska stater för att hedra minnet av bland andra judar, romer, homosexuella och aktiva i motståndsrörelsen. Det var först efter millennieskiftet som utplaceringarna tog fart. 2010 fick Skandinavien sina första Stolpersteine, 19 stenar vid tidigare synagogan vid Calmeyers

gate 15 i Oslo, som hedrar minnet av de personer som bortfördes i maj 1942.

På snubbelstenarna finns en kortfattad inskrift: "Hier wohnte" (Här bodde) samt namnet, födelseår och namnet på lägret han/hon fördes till samt dödsår eller "überlebt" (överlevde). Om offret inte var jude står även vilken förföljd grupp som personen tillhörde.

Om snubbelstenar i Stockholm skulle vara aktuellt så behöver texten på dessa omformuleras och anpassas för de förhållanden som rådde i Sverige.

Tidplan

Förslagsställarna önskemål är att stenarna kan vara utplacerade senast i juni 2019.

Ekonomiska förutsättningar

Tillverkning och leverans av snubbelstenarna kommer förslagsställarna att stå för. Då det gäller arbete med montering och förvaltning så står staden för detta via kulturförvaltningen. Projektet finansieras dels av förslagsställarna (tillverkning och leverans av snubbelstenar) och dels med medel från kulturförvaltningens budget (montering och förvaltning av snubbelstenarna). Utgiften för kulturförvaltningen uppskattas till 60 tkr.

Jämställdhetsanalys

Kulturförvaltningen finner inte att frågan påverkar jämställdheten mellan könen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Kulturförvaltningen anser att det är väsentligt att minnas personer och grupper som utsattes för förföljelse under 2:a världskriget samt att påminnas och reflektera över förföljelser som pågår idag. Sverige stod genom neutraliteten utanför de direkta krigshändelserna. De direkta förföljelserna och deportationerna av människor förekom inte här jämfört med de länder som var styrda, ockuperade eller invaderade av nazisterna. Men förvaltningen menar att det skulle vara möjligt att genomföra detta projekt i Stockholm om texten anpassas till de förhållanden som gällde här, se bilaga 1. På så sätt blir snubbelstenarna relevanta även här i Stockholm.

Förvaltningen föreslår att den fortsatta hanteringsordningen ingår i budgetuppdraget inom Stockholm konst.

Bilagor

1. Skrivelse till kulturnämnden daterad 2018-10-05.